

Majiteľom pracovného zošitia je:

Meno: .....

Adresa: .....

Škola: .....

E-mail: .....

*„Ozajstné dobrodružstvo nezádzieť ten,
kto sedí doma.“*

J. Joyce

Milý priateľ,

naša príroda ukrýva veľa krásnych miest a tajomných zákutí. Je domovom mnohých druhov rastlín i živočíchov. Jedným z nich, ktorý sa len nedávno do našich karpatských lesov vrátil, je zubor hrivnatý. Tu kedysi žil, tadiaľ sa vo svojej majestátnosti prechádzal. Jeho návrat je veľkým obohatením poloninského národného parku. Záleží len na nás, ľuďoch, či sa smutná história jeho vyhubenia nezopakuje. Či tohto jedinečného kráľa karpatských lesov zachováme aj budúcim generáciám.

Zopár informácií o vzácnom zubrovi Ti prezradí aj tento pracovný zošit, v ktorom práve listuješ. Veríme, že s pripravenými úlohami si ľahko poradíš.

Na potulkách poloninami Ti želáme veľa dobrodružstva a nezabudnuteľných zážitkov.

I. Kto je zubor hrivnatý?

Doplň do textu nasledujúce slová: *duté, turovité, kôrou, cicavom, rohy, spoločenský, 1000, raticami, čuch, bylinožravce, celodennú, Európe, skúsená samica, 20, NP Poloniny, Matej Korvín, vytrácať, hodnota, črieda.*

Vysvetli pojmy: *cicavec, reštitúcia, ratice, Červený zoznam, spoločenská hodnota.*

Text

Zubor hrivnatý je našim najväčším európskym ..... . Hmotnosť samca – býka môže dosiahnuť až ..... kg. Patrí do čelade ..... . Charakteristickým znakom týchto živočíchov sú ..... . Sú ..... a narastajú aj samiciam. Štyri prsty na končatinách majú zakončené ..... – kopytkami. Radíme ich k párnokopytníkom. Aktívne sú predovšetkým za šera, na takéto videnie majú prispôsobený aj zrak. Zo zmyslov majú najlepšie vyvinutý sluch a ..... . Zubor je živočích ..... , žije v čriedach. Na čele stojí ..... . V auguste až septembri prebieha ruja zubrov. Malé zubriča váži približne ..... kg. Pohlavné dospievania v treťom roku života. Zubor je prežívavcom, radí sa medzi ..... . Živí sa najmä zelenými a drevnatými časťami rastlín, ale aj vetvičkami, ... a lístím. V zime je jeho základnou potravou ostružina, kôra a vetvičky stromov a krov. Spod snehu vyhľadáva trávu. Pasenie a obhrýzanie stromov mu zaberá takmer ..... činnosť.

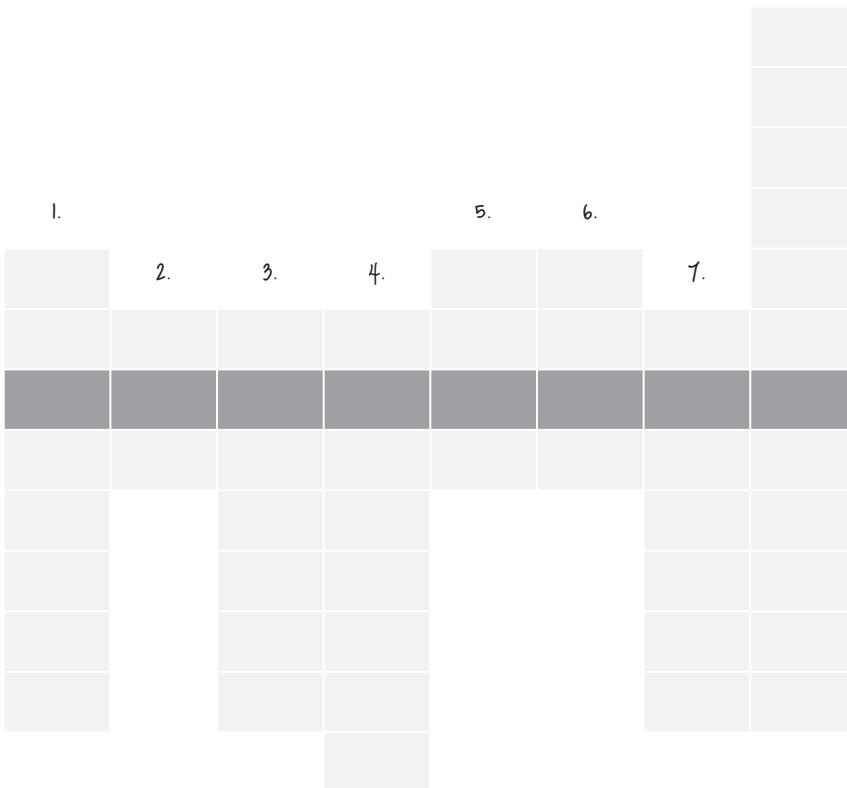
Areál jeho výskytu sa v minulosti rozprestieral takmer po celej ..... . Ako významné lovné zviera sa začal z voľnej prírody ..... . Je pravdepodobné, že posledného zubra na území Slovenska ulovil vo vighlašských lesoch ..... v 15. storočí. V súčasnosti zubor vo voľnej prírode žije iba na území ..... . V roku 2004 v rámci medzinárodného projektu Reštitúcia zubra hrivnatého bolo do vysídlenej oblasti nad VN Starina privezených a neskôr vypustených prvých 5 zubrov. Dnes sa tu pohybuje viac ako 20 kusová ..... . Z celosvetového hľadiska je zubor hrivnatý zapísaný do Červeného zoznamu ohrozených druhov živočíchov, je chránený viacerými medzinárodnými dohodami. Podľa Vyhlášky MŽP SR je chráneným živočíchom. Jeho spoločenská ..... je 4 610 EUR.

2. Čo znamená latinské slovo „Bovidae“?

Zubor hrivnatý patrí do čeľade Bovidae. Tajnička Ti prezradí, čo to slovo znamená.

8.

1. jediný lietajúci cicavec
2. najrozšírenejší typ drevín v Poloninách
3. staré lesy človekom neporušené alebo porušené veľmi málo
4. vzácne vysokohorské lúky v NP Poloniny
5. náš nočný dravec
6. najväčšia obec NP Poloniny
7. rozlohou najväčší slovenský prales
8. dedina, v ktorej sa nachádza drevená cerkov

3. Zubrí jedálniček

Zubor hrivnatý je bylinožravec. Paseniu a obhrýzaniu kôry stromov, ich konárov i lístia sa venuje takmer celý deň. Nasledujúca úloha Ti napovie, čo a ktoré druhy drevín tvoria jeho jedálny lístok. V osemšesmerovke nájdi 15 druhov jeho potravy.

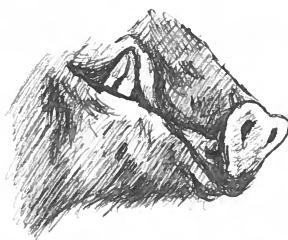
Č	E	A	N	I	L	A	M	I	T
I	U	K	L	Í	S	T	I	E	R
A	U	Č	Š	J	A	B	L	K	Á
B	O	R	O	V	I	C	A	Š	V
R	O	S	T	R	U	Ž	I	N	A
V	Á	R	E	S	I	O	J	A	K
A	O	A	C	I	N	E	Š	P	I
T	I	N	M	A	L	Ň	D	L	S
Č	E	R	E	Š	Ň	A	V	K	O
Ň	E	J	A	S	E	Ň	I	S	Y

4. Zubor a jeho susedia

Zubor hrivnatý žije na území Slovenska vo voľnej prírode iba v Národnom parku Poloniny. Dnes sa viac ako 20 kusová črieda pohybuje vo vysídlenej časti územia nad VN Starina. Obýva predovšetkým mladšie porasty s bohatým podrastom a čistinami, zarastajúce lúky a pasienky. Nasledujúce ilustrácie predstavujú časti tela živočíchov, ktoré toto prostredie obývajú tiež. Poznáš ich? Doplň ich názvy.

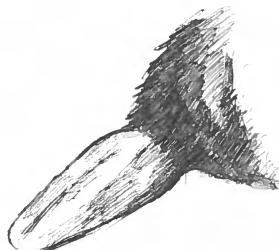
a)

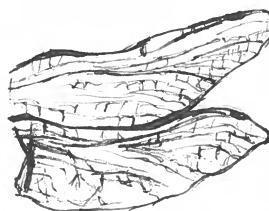
b)

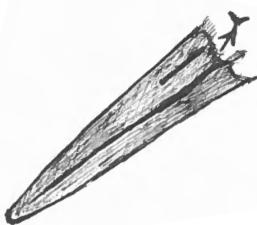
c)

d)

e)

f)

5. Zvieracie hádanky

K zvieratám – škorec, dudok, jež, plch, hýľ a krt – prirad nasledujúce charakteristiky:

A: Je to sympatický, veľmi užitočný cicavec. Dĺžka jeho tela je asi 20 až 25 cm, váži okolo 1 kg. Vie dobre plávať, dupe nohami a chrápe.

B: Je to sťahovavý vták, hned' na prvý pohľad veľmi nápadný. Hovorí sa o ňom, že smrdí. Je to tak. Dôvodom, však nie je to, že je špinavý, ale skutočnosť, že samica a mláďatá vystrekujú v nebezpečenstve z nadchvostovej žlazy čiernu odpudzujúcu látku, ktorou sa bránia pred nepriateľmi.

C: Je to sťahovavý čierny vták so zelenkastým leskom. Žije vo veľkých kŕdľoch v blízkosti ľudských sídel, kde pozornosť upútava hlučným škriekaním.

D: Je to len 15 cm dlhý cicavec, s valcovitým telom. Je takmer slepý, nemá viditeľné uši, ale počuje veľmi dobre. Svoje okolie skúma citlivými fúzami. Denne zožerie až 60 g lariev a červov.

E: Je to len 15 až 20 cm dlhý cicavec s hustým chvostom. Aktívny je v noci, je veľmi hlučný.

F: Je to malý vták s červenou hrudou. Premiestňuje sa v kŕdľoch a často je postrachom záhrad.

6. Skrývačky so zvieratami

Podarí sa Ti nájsť názvy živočíchov? Sú ukryté v nasledujúcich vetách.

Známa sopka Vezu borila všetko živé i neživé.

Ešte chvíľu fúkaj, nech vzlietne to pierko.

Pestra(á) košeľa sa Martinovi vôbec nepáčila.

V lese nekričme, ľaknú sa nás zvieratá.

Soňa si kúpila novy(ý), drahý kabát.

Nájdené živočíchy zatrieď do správnych skupín:

Cicavec: .....

Vták: .....

Hmyz: .....

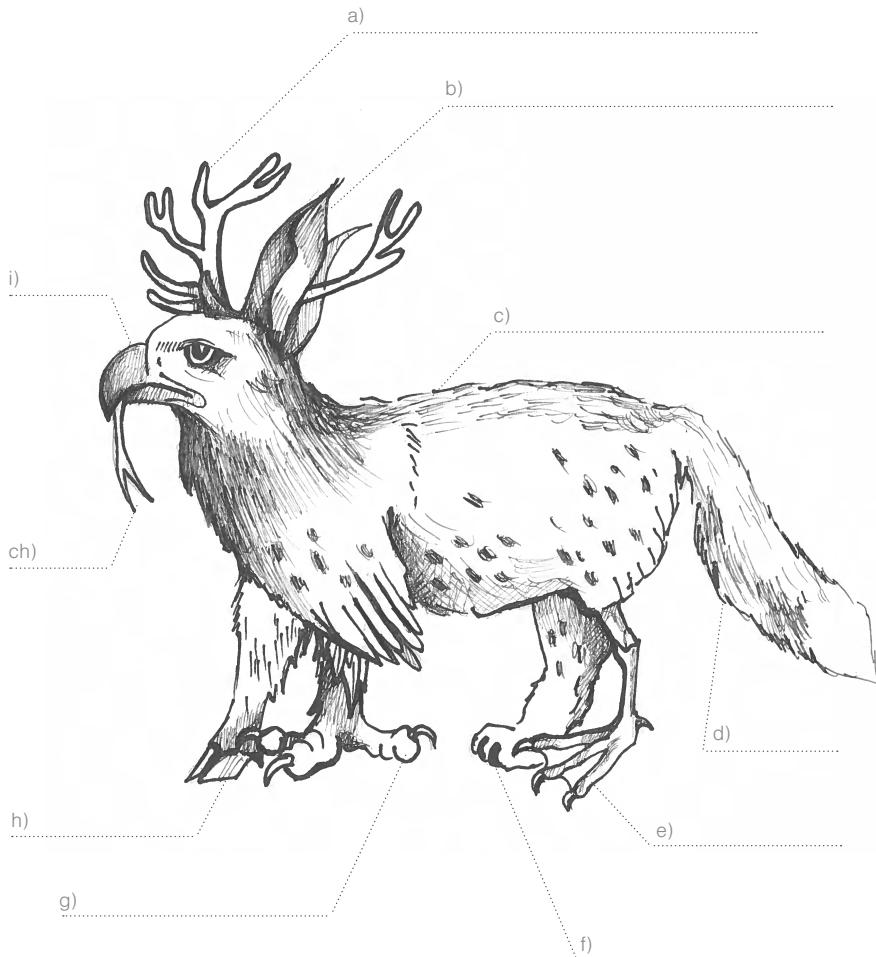
Ktoré z nich sú aktívne v noci? .....

1. Popletená príroda

Príroda sa popletla a vytvorila nezvyčajné stvorenie – popletenca. Pomôž zistíť, ktorým živočichom patria jednotlivé časti tela.

8. Domov zubra

Zubor je živočích spoločenský, žije v čriedach. Aktívny je predovšetkým skoro ráno, alebo keď sa zvečerieva. Na spánok sa ukladá v nízkych podrastoch, aby bol chránený. Žije v prostredí, ktorého súčasťou je mnoho druhov drevín. Poznáš ich?

Doplň k jednotlivým obrázkom ich názvy:

smrekovec opadavý, smrek obyčajný, jelša lepkavá, lipa veľkolistá, jaseň štíhly, breza bradavičnatá, buk lesný, hrab obyčajný, jedľa biela, javor mliečny, jarabina vtáčia, dub letný.

a)

b)

c)

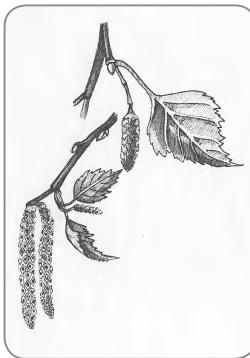

d)

e)

f)

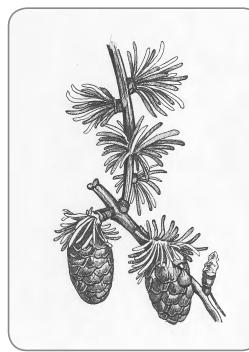
g)

h)

i)

j)

k)

l)

9. Skrývačky s drevinami

V nasledujúcich vetáčikoch sú ukryté názvy niektorých drevín. Skús ich nájsť.

a) Myslíš, že hniezdi hája v Orlických horách?

.....

b) V zime včely odpočívajú v úli. Panuje tam veľký poriadok.

.....

c) Mladé medviedatá, žijúce v hore, chráni ich veľká mama.

.....

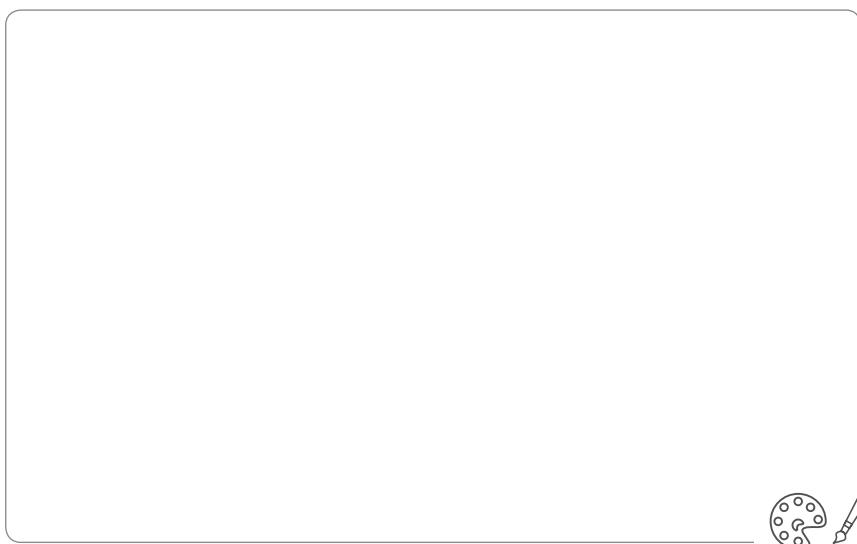

d) Vieš, v čom nosí svojim mláďatám vodu bocian?

.....

Ak si našiel známe dreviny, skús namaľovať ich listy a plody:

10. Rastlinná ríša

Pestrá je rastlinná ríša, ktorá je súčasťou areálu výskytu zubra. V názvoch rastlín sa porozhadzovali písменká. Skús ich správne poskladať. Podčiarkni a vyfarbi tie rastliny, ktoré sú liečivé.

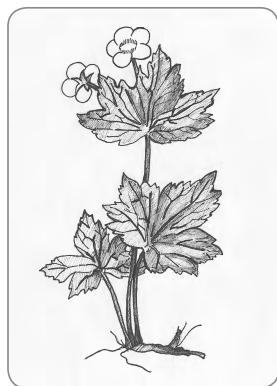
kocrello ýtkpovioji

reiacčem urporpávu

a)

b)

šúdak etarnami

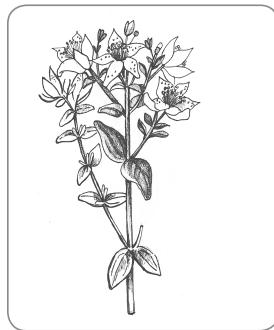
kenírisk pratksýka

c)

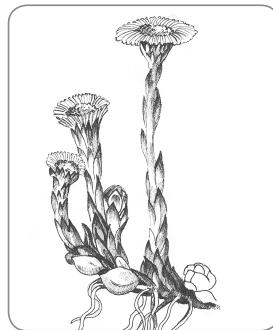

d)

e) kobuľník dokvýbona

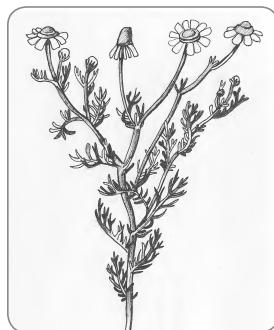
f) beľdop vielčí

g) laťaphv jodávdom

h) vúpapa keralská

i) nerkmanču kiamolvýk

j) lisac sávdojlit

II. Skúška čítania

V tomto dlhom názve sa ukrýva 5 druhov rastlín. Vieš ich správne napisať, aj keď ich treba čítať odzadu? Ktorá z nich je jedovatá?

aniletaďaklaifokoeinarvaivlašnárojama p

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

Jedovatá je: ....

12. Živočíšna ríša

Územie vysídlenej časti Národného parku Poloniny obýva mnoho druhov živočíchov. Od drobných bezstavovcov po veľké cicavce.

Niektoré z nich ukrýva nasledujúca omaľovánka. Nájdi ich a vymaľuj.

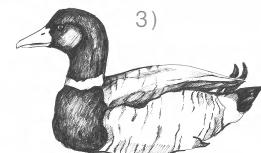
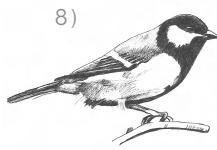

13. Vtáčí svet

Predovšetkým skoro ráno a vtedy, keď sa zvečerieva, sa zo všetkých strán ozýva spev vtákov. V Poloninách ich žije viac ako 200 druhov. Na obrázku sú niektoré z nich. Poznáš ich? K názvom priraď jednotlivé obrázky.

- a) brhlík
- b) trasochvost
- c) sýkorka
- d) chriašteľ
- e) orol
- f) rybárik
- g) drozd
- h) kačica
- i) sokol
- j) bocian

14. Poloninské náj...

Zašifrované informácie Ti prezradia zaujímavosti z územia NP Poloniny.

a) Najvyšší vrch:

* Ω ☰ Ω ☎ Ω ¥ .....

b) Najväčší skalný zosuv:

* ∞ € £ € ☺ ∑ € ☺ € .....

c) Najstarší drevený chrám:

☒ ☷ ☐ ☷ ☺ € .....

d) Najdlhšia rieka:

▲ ☺ ∞ β ∑ € .....

Znaky

A €

M ☰

B £

N ☎

C ¥

O ☷

Č β

P ☐

E Ω

R *

I ∞

S ☺

K ∑

T ☒

L ☺

U ▲

Ľ ☺

15. Pomiešané písmená

Zubor žije a pohybuje sa v území národného parku, kde sa kedysi rozprestieralo 6 dedín. Z dôvodu výstavby VN Starina boli vysídlené, ďalšia dedina – Starina – bola zatopená. Písmená v ich názvoch sa porozhadzovali. Skús ich správne poskladať a napísat.

D

k

p

V

a

I

Z

r

n

á

e

v

S

u

l'

m

é

P

i

R

o

k

s

16. Prešmyčky s chrobákmí

Územie Polonín je plné rôznych druhov chrobákov. Žijú v pôde, na lúkach, v lesoch, vo vode. Niektoré z nich ukrývajú prešmyčky. Nájdi ich a napíš ich správny názov.

ka – Lis – kav .....

žúrt – yL – ok .....

kič – áh – oR .....

táp – Po – kin .....

Bzd – cho – a .....

Psá – ka – va .....

Ako sa volajú vrchné tvrdé krídla chrobákov? Pomôžu Ti rozhádzané písmená.

K

O

Y

V

K

R

17. Krížovka s pavúkmi

Pavúky majú hlavu a hruď spojenú do hlavohrude. Majú 4 páry nôh a 8 očí. V hrudzadlách na prednej časti hlavohrude majú umiestnené jedové žľazy. Jed pavúkov žijúcich v strednej Európe nie je pre človeka nebezpečný. 9 známych druhov ukrýva osemsmerovka. Skús ich nájsť.

S	L	O	V	Č	Í	K	S	A
X	T	CH	Ž	Í	Q	T	Š	L
K	V	E	T	Á	R	I	K	U
I	Č	A	P	E	Ť	C	Ú	T
R	T	J	H	N	A	L	T	N
Á	B	Ú	F	Q	Í	Z	N	E
H	Ň	B	Y	W	Ô	K	I	R
E	K	A	I	Ž	I	R	K	A
B	S	L	I	E	D	I	Č	T

18. Kryptogram s výrokom

Kryptogram ukrýva známy výrok. Ak ho chceš správne prečítať, musíš zameniť číslice za správne písmená.

**N1B1R S4 Z 5RÍR3DY N4Č,
3KR1M SV3J4CH ZÁ64T23V.
N1N1CHÁV7J T7M N4Č, 32R1M
3DTL7Č23V SV3J4CH STÔ5.**

---

19. Vtáčie inzeráty

Komu patria nasledujúce inzeráty? Prirad k nim obrázky a vyfarbi ich.

A) Napriek tomu, že mám nápadné sfarbenie, pozorovať ma v prírode nie je jednoduché, lebo som veľmi plachý. Hniezdim v nore dlhej až 1 meter, ktorú si vyhrabávam v brehoch.

Kúpim malé rybky.

B) Som prísne chránený obratný letec, známy ako zručný a silný lovec. Žívim sa zajacmi, kunami, mláďatami sín, líšok, rôznymi vtákmi.

Hľadám vysoké skaly alebo stromy vhodné na hniezdenie.

C) Hniezdim v búťavých stromoch a dutinách, často aj po ďatľoch. Môj jedálny lístok tvoria hmyz a jeho larvy, pavúky, semená a orechy, žalude, bukvice. Po kmeňoch stromov sa pohybujem veľmi obratne, aj hlavou nadol.

Predám zásoby semien v štrbinách kôry stromov.

20. Pár slov o národnom parku

Územie Polonín je veľmi pekné a zaujímavé. Informácie o ňom sú v nasledujúcom teste. Ale pozor, nie všetky sú správne. Nájdi chyby v teste a podčiarkni ich.

NP Poloniny je druhým najvýchodnejším slovenským národným parkom. Nachádza sa tu najvýchodnejšia slovenská dedina Nová Sedlica, ktorá je zároveň aj najväčšou dedinou chráneného územia. Najvyšším vrchom je Kremenc, ktorý sa týci až do výšky 1 210 metrov nad morom. Stretávajú sa tu hranice troch krajín, a to Slovenska, Poľska a Ruska. V erbe národného parku je typická rastlina čemerica purpurová a typický živočích medveď hnedy. Súčasťou územia sú vzácné staré lesy nazývané pralesy. Najväčším a najznámejším pralesom je Stužica, ktorá sa nachádza nad dedinou Osadné. Žije tu veľa živočichov, napríklad medved, rys, vlk, mačka divá, kamzík a svišť. Územie je známe výskytom zubra hrivnatého. Dnes tu žije asi 200 kusová črieda tohto výnimočného živočicha. Územie je súčasťou MBR VK, čo je skrátka pre označenie Medzinárodnej biomasy rezervácie Východné Karpaty. V roku 2007 boli vzácne poloninské lúky zaradené do Zoznamu svetového prírodného dedičstva.

21. Kvíz o zubrovi

1. Aký je latinský názov zubra hrivnatého?
a) Bison bonasus   b) Bison bison   c) Alces alces
2. Aký druh zvieraťa priomína zubor svojou postavou?
a) medveďa   b) býka   c) jelenicu
3. Aké sú rohy zubra?
a) neduté   b) duté   c) nemá rohy
4. Ktoré zmyslové orgány má najlepšie vyvinuté?
a) sluch a čuch   b) zrak a sluch   d) zrak a hmat
5. Čím sa živia mláďatá zubrice po narodení?
a) trávou   b) ovocím   c) mliekom
6. Čím sa žíví zubor v zime?
a) suchou trávou a kôrou stromov   b) drobnými mäkkýšmi
c) mäkkýšmi a zdochlinami
7. Už v 70. rokoch minulého storočia k nám prichádzal zubor. Z ktorej krajiny?
a) Maďarska   b) Česka   c) Poľska
8. Aká je spoločenská hodnota jedného zubra?
a) viac ako 4 500 EUR   b) menej ako 2 000 EUR   c) 3 500 EUR
9. Kde sa na Slovensku chovajú Zubry?
a) v Topoľčke   b) v Topoľčiankach   c) Tepliciach
10. Do ktorej dediny boli privezené a neskôr vypustené prvé Zubry v rámci medzinárodného projektu záchrany zubra v roku 2004?
a) Nová Sedlica   b) Ruské   c) Ulič

Správne odpovede:

1. Kto je zubor hrivnatý?

Doplňovačka: cicavcom, 1 000, turovité, rohy, duté, raticami, čuch, spoločenský, skúsená samica, 20, bylinožravce, kôrou, celodennú, Európe, vytrácať, Matej Korvín, NP Poloniny, črieda, hodnota

2. Čo znamená latinské slovo „Bovidae“?

Tajnička: turovité

3. Zubri jedálniček

osemsmerovka: ostružina, malina, čučoriedky, osika, víba, jelša, čerešňa, jaseň, buk, borovica, jablká, pšenica, tráva, lístie, seno.

4. Zubor a jeho susedia

časti tela živočíchov: a) diviak, b) medveď, c) motýľ, d) krt, e) vážka, f) bocian

5. Zvieracie hádanky

A-jež, B-dudok, C-škorec, D-krt, E-plch, F-hýľ

6. Skrývačky so zvieratami

zubor, netopier, strakoš, čmeľ, vydra

cicavec: zubor, netopier, vydra

vták: strakoš

hmyz: čmeľ

aktívne v noci: netopier, vydra

7. Popletená príroda

Popletenec: a) jeleň, b) zajac, c) rys, d) liška, e) hus, f) mačka, g) sokol, h) diviak, ch) had, i) orol

8. Domov zubra

a) buk lesný, b) dub letný, c) jelša lepkavá, d) hrab obyčajný, e) lipa veľkolistá, f) breza bradavičnatá, g) javor mliečny, h) jarabina vtáčia, i) jaseň štíhly, j) smrekovec opadavý, k) smrek obyčajný, l) jedľa biela

9. Skrývačky s drevinami

a) javor, b) lипa, c) orech, d) dub

10. Rastlinná ríša

a) skorocel kopijovitý, b) čemerica purpurová, c) dúška materina, d) iskerník karpatský,

e) ľubovník bodkovaný, f) podbeľ liečivý, g) pŕhľava dvojdomá, h) púpava lekárská,

i) rumanček kamilkový, j) scíla dvojlistá

11. Skúška čítania

1. pamajorán, 2. šalvia, 3. vranie oko, 4. fialka, 5. ďatelina

Jedovatá rastlina: vranie oko štvorlisté

12. Živočíšna riša

omaľovánka: bobor, zajac, diviak, veverička, jeleň, líška, zubor, sova

13. Vtáčí svet

1-f), 2-b), 3-h), 4-d), 5-i), 6-e), 7-j), 8-c), 9-a), 10-g)

14. Poloninské naj...

a) Kremenc, b) Riaba skala, c) Topoľa, d) Ulička

15. Pomiešané písmenká

Dara, Smolník, Ostružnica, Zvala, Veľká Poľana, Ruské

16. Prešmyčky s chrobákmì

liskavka, lykožrút, roháčik, potápnik, bzdocha, pásavka

vrchné krídla: krovky

17. Krížovka s pavúkmi

stepník, behárik, križiak, kvetárik, kútnik, tarantula, sliedič, lovčík, strehúň

18. Kryptogram s výrokom

Neber si z prírody nič, okrem svojich zážitkov. Nenechávaj v prírode nič, okrem odtlačkov svojich stôp.

1-E, 2-K, 3-O, 4-I, 5-P, 6-Ž, 7-A

19. Vtáčie inzeráty

A-3 rybárik, B-1 orol, C-2 brhlík

20. Pár slov o národnom parku

NP Poloniny je druhým najvýchodnejším slovenským národným parkom. Nachádza sa tu najvýchodnejšia slovenská dedina Nová Sedlica, ktorá je zároveň aj najväčšou dedinou chráneného územia.

Najvyšším vrchom je Kremenc, ktorý sa týči až do výšky 1 210 metrov nad morom. Stretávajú sa tu hranice troch krajín, a to Slovenska, Poľska a Ruska. V erbe národného parku je typická rastlina čemerica purpurová a typický živočích medveď hnedý. Súčasťou územia sú vzácné staré lesy nazývané pralesy. Najväčším a najznámejším pralesom je Stužica, ktorá sa nachádza nad dedinou Osadné. Žije tu veľa živočíchov, napríklad medveď, rys, vlk, mačka divá, kamzik a svišť. Územie je známe výskytom zubra hrivnatého. Dnes tu žije asi 200 kusová črieda tohto výnimocného živočícha. Územie je súčasťou MBR VK, čo je skratka pre označenie Medzinárodnej biomasy rezervácie Východné Karpaty. V roku 2007 boli vzácné poloninské lúky zaradené do Zoznamu svetového prírodného dedičstva.

21. Kvíz: 1a), 2 b), 3 b), 4 a), 5 c), 6 a), 7 c), 8 a), 9 b), 10 b)

Autor textov a aktivít: Mgr. Iveta Buraľová
Autor kresieb: Mgr. Zuzana Petrová
Autori detských malieb: Nikola Dudičová, Evka Hrivňáková
Vydala: © Štátnej ochrany prírody SR, Banská Bystrica v roku 2015

Náklad: 1000 ks

ISBN: 978-80-89802-90-6

Kontaktná adresa:

Štátnej ochrany prírody, Tajovského 28/B, 974 01 Banská Bystrica
Správa NP Poloniny, Mieru 193, 06761 Stakčín

Publikácia bola vydaná v rámci projektu „Realizácia programu záchrany druhu zubor hrivnatý (Bison bonasus)“, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Životné prostredie.

www.sopsr.sk